

Z obrežja.

J. Pahor.

pesek so bili zabiti leseni koli in na nje od enega do drugega privezani dolgi drogovi.

Čez drog je obesil Kržan, čvrst mož petdesetih let, mrežo z onim delom, kjer so viseli sivi kosi svinca, vzel drugi konec s plutovino v naročje, ga nesel k nasprotnemu drogu, vrgel čez in raztezal mrežo previdno zdaj na eni, zdaj na drugi strani. Delal je s podvojeno skrbnostjo, ker ni hotel, da se kje pretrga. Delo, ki bi se v dveh tako enostavno in tudi mnogo hitreje izvršilo, je bilo zamudno in neprijetno in je Kržana, dasi je bil zmemor hitrih rok in še vedno prožnega telesa, kmalu vznevoljilo.

»Kod hodi fant v tem času?« je mrmral, stopal bos sem in tja po razgretem pesku, dvigal zagoreli, mišičasti roki, ki sta bili razgaljeni skoro do ramen, ter popravljal, popravljal in raztezal, dokler ni ležala vsa mreža razprostrta kot pravilen, širok val med obema drogovoma. Metala je poševno senco podse na pesek, kamor je padla včasih kaplja, tu, tam, ter se hitro izgubila v presušenem pesku.

Kržan se je ozrl na mrežo in se nato zleknil po peščenih, v solncu bleščečih tleh, ker ni bilo daleč okrog nič sence. Privzdignil je glavo, oprl na komolec, levico pa je stegnil pred se, da so se prsti zagrebli v pesek.

Pred njim je ždelo morje, težka, sijajna plošča srebra. Na levi se je plošča višnjevo zarezala v zemljo in goščo pod drevjem, na desni v mrak skal, pod katerimi je čisto potemnela, dalje proti jugozapadu pa je bleščala nepregledno, neskončno ter se lomila daleč, daleč pod obzorjem. Nad ogromno

belo ploščo je žarela silna luč, ki je lila kot peneč slap iz višav ter naraščala bolj in bolj. Zato se je videlo še daleč od brega dno skozi vodo kakor skozi najčistejše steklo, tlak okroglozglajenih kamenov, peščene ravnine in gredice negibnih, sluznozelenih alg, med katerimi je včasih zaplavalo in izginilo troje, četvero rib. Povsod široka voda. Morje je doseglo vrhunec plime ter je sedaj mirovalo, kot bi želelo počitka. Le oster dihanje po soli se je zgrinjal od vseh strani s te gladke plošče ter napajal pesek in zrak, zemljo in rastlino.

Vročina je rastla. Solnce se je s svojo kresno močjo upiralo tudi v vso reber, ki se je strmo dvigala ob obrežju, kolikor daleč je seglo oko, ter delala mestoma navpične prepade na vodo. Med morje in visoko pobočje se je ujela gorkota, ki se ni imela kam umakniti, in Kržan je kmalu čutil, kako se mu pod robcem okrog vratu zbira drobna rosa, kako mu gorak dihanje udarja v razgaljene, pre-rastle prsi. Po vsem telesu se je širila topla vlaga in obleka se je hotela prijemati života. Obrnil se je v drugo stran, a solnce mu je prepeklo obleko in tudi pesek se je razvnemal, da so nad njim migljali in mrgoleli prozorni zublji razžarjenega zraka.

Mreža bi že morala biti suha.

Ribič se je dvignil in stopil k njej. Res, vrvice so bile že presušene, toda vozli so bili še vedno vlažni. Še ni bil čas, da bi jo spravil.

Za trenutek ni vedel, kaj bi počel. Ozrl se je po rebri nad obrežjem, a visoko se ni videlo iz dna. Trte so preraščale pobočje in med nje so se mešale nizke oljke s starikavimi vejami in s svojim belkastim zelenjem. Po rebri je šlo vitko, čisto oblečeno dekle z jerbasom na glavi; podrževala ga je zdaj

z eno, zdaj z drugo roko. Prihajala je iz mesta, ki je ležalo v dnu zaliva.

»Kod pohaja?« je zamrmral Kržan še bolj nevoljen.

Počakal je še, da pride dekleta do ovinka, potem se je skoro naglo obrnil, pripognil k šopu slame, jo dvakrat previl in stopil po ozkem valolomu do stopnišča, kjer je bil privezan čoln. Sedel je na rob čolna, zajel s slamo vode in začel čistiti sedala, nato obod in končno tudi dno, ki ga je solnce ravnokar osušilo, da so se razločno kazali blatni madeži. Sredi dela se je razgret ozrl na nebo, če morda ne napoveduje kakšne spremembe, a nebo je žarelo in bleščalo, da so bile oči takoj polne te presilne svetlobe ter so se trepalnice nehote zapirale pod njo.

Ugodna noč, je sklepal Kržan; dvignil se je za hip na sedalo, da se odpočije, in je razmišljal in računal. Koj nato pa je nadaljeval delo.

Solnce je šlo višje in višje na nebo, da so se sence valoloma v vodi krajšale; vedno svetleje se je kazalo dno portiča, ki je imel proti zapadu ozek vhod. Izza tega so se čuli redki, šibki udarci vesel.

Kržan je dvignil glavo, a jo je zopet sklonil in hitel z delom. Kri mu je silila k srcu, kjer se je oglašalo sovraštvo.

»Kaj se še ne boš odpravil?« je pozdravil Bregar, blizu istih let kot Kržan, le bolj nizek in širok, ostrega, lokavega pogleda, in je zavil na drugo stran k pomolu, ne da bi čakal odgovora.

Kržan je nekaj zamrmral med zobmi ter nadaljeval delo, ki je bilo navidez nujno in važno. Poznal je Bregarja predobro; bil je strastno sebičen, brezobziren in vsega zmožen, pravi zli duh med ribiči. Hodil je svojo pot, in kjer ni mogel doseči svojih namenov z lokavostjo, je poizkušal z nasilnostjo in še najrajši s hujskanjem, ko so si možje, pol ribiči, pol kmetje tam gori vrh pobočja v zadimljenem ozračju, prepojenem z močnim vinskim duhom, pripovedovali ob nedeljskih večerih fantastične zgodbe iz noči, z morja in izmed skal. Pil je tudi sam in še več kot drugi, a je ostal trezen, ko so se drugi mehčali ter postajali občutljivejši in razdražljivi. Vrgel je mednje spletko, da ni nihče prav vedel, odkod je prišla. Eden je strupeno zbedel, dva sta viharo planila kvišku, drugim je bliskal srd iz oči in nekdo je bil prepričan, da mora posredovati, dokler ni zadivjala burja po pivnici. Razšli so se končno bogvekakoli, se srdili po dva, po trije po poti, vpili in dokazovali si in grozili doma vsak zase drug drugemu, ko so s težavo legali v postelje. Včasih je bilo do prve nedelje že vse pozabljeno, včasih pa se sovraštvo ni

hotelo tako hitro poleči in Bregar je v njem koval svoje dobičke. Če pa je prišlo kdaj do krvavih posledic, takrat niso dvomili, kdo je kriv, ter so se ga že oddaleč izogibali, dokler ni bil dogodek polagoma pozabljen. A Bregar je postal imovit in ugleden in je imel povsod srečo.

Marsikaj se je pozabilo, le Kržan ni mogel pozabiti in dvajset let je ležalo med njim in Bregarjem nekaj nepremostljivega. Takrat ga je opazil, kako stika okrog njegove hiše in po njegovih njivah, kadar bi imel biti on na bregu ali v čolnu. Sumil je in žena mu je sumnjo potrdila; bila je vsa plašna in se ni čutila več varne. Namignil je Bregarju, opozoril ga, a vse ni veliko izdalo. Nato sta se sprla sredi vode v mesečini. Čisto blizu sta si bila čolna in Kržan je svojega grozeč še bolj približal, ko se je Bregar v prepiru sklonil in hotel nekaj vzeti izpod deske v dnu čolna. Kržan je zapazil, kako je blisknila ostrina, strašna jeza ga je prevzela, in preden se je mogel nasprotnik vzrav-nati, ga je sunkoma potegnil iz čolna, udaril parkrat s pestjo in potisnil z vso silo pod vodo. Bregar je divje bil okrog sebe, a Kržanova trdna roka ga je tlačila v tilniku, dokler ni Bregar onemogel; nogi sta mu tonili in le grgranje se je še čulo, dušil se je. Takrat ga je Kržan privzdignil, prevrgel v njegov čoln in sunil svojega daleč proč. Nič več ni gledal, kaj bo s sosedom; ni ga zanimalo. Tudi ni dogodka nikomur povedal, a zapazil je z zadovoljstvom, da se ga Bregar od one noči boji, čeprav se ni nikdar nikogar bal. In ko je čas dogodek napol zabrisal, je iskal celo prijateljstva ž njim.

Bregar je pripel čoln, izstopil in odšel po strmini. Ko je izginil za oljkami, se je Kržan dvignil in šel k mreži. Bila je suha. Stisnil jo je počasi skupaj, previdno, da se ne bi kje zapela, nato jo je nategnil in pričel zavijati.

Čez gladino je zadrhtel strel, ki je naznanjal poldne. Za njim so se oglasile sirene z višajočim se glasom in vmes so se začuli zamolkli žvižgi parnikov. Mesto v zalivu si je zaželelo oddiha in se ustavilo.

Kržan je še vedno pričakoval sina, toda zdaj je že uvidel, da ga ne bo. Vendar se je še vedno oziral po strmini, koder je izginil Bregar. Do vrha, odkoder zre vas na te vode, je še dolga in naporna pot. Morda je Bregar že zgoraj, se zaničljivo ozira v globel ter se posmehuje, ker se spodaj nekdo ubija z delom.

Naposled je bila mreža povita in Kržan jo je spravil v hišico na bregu, zaklenil, vzel izpod sedeža pri krmilu čolna rešeto rib, jih pogrnil in se odpravil navzgor.

Solnce je palilo po rebri in med zidovi ob poti se je nabirala soparica, ki je bila neznosna. Kržan je komaj čakal, da dospe do izvirka, ki je curljal iz zemlje po lesenem žlebičku. Odgrnil je ribe, da jih je mrzla voda osvežila, potem pa si je zmočil obe roki do komolcev. A ves čas pri tem delu in po poti do doma se mu je vračala misel, kod je bil sin predpoldan, in s to mislijo se je družila jeza, ki jo je že nekaj mesecev čutil proti sinu.

Stopil je v hišo in odložil rešeto. Sin je sedel pri mizi in kosil. Kakor bi tega ne opazil, je stopil oče k mizi; komaj se je ozrl na ženo, ko je sedel. Toda dolgo ni mogel molčati.

»Nikočar ni, da bi mi pomagal!« je izpregovoril rezko in zrl trdovratno v jed.

Sin ga je kratko pogledal; molčal je in tudi mati je molčala. Razločno in ostro je bilo slišati dvoje žlic, ki sta udarjali in drsali ob posodo.

»Vse sam preživljaj!« je vrelo dalje iz očeta, ki ni dvignil oči.

Sin ga je še enkrat vprašaje pogledal, a oče se ni zmenil za ta pogled.

Sin je pomislil, potem pa molče vstal in šel iz hiše. Zunaj je rastla murva z vodoravnimi vejami; sedel je na klop v njih senco.

»Ti mu še držiš roko,« je nadaljeval Kržan, »se boš že še kesala!«

Žena je molčala in pospravljala posodo. Zabilelo jo je očitaneje in le strah pred možovo jezo jo je zadrževal, da ni odgovarjala.

Kržan jo je pogledal od strani, stopil na prag, se ozrl na nebo in izpregovoril:

»Ne boš pohajal, nocoj greva na lov!«

»Kdaj sem pohajal?« je vprašal sin kratko.

»Vse jutro,« ga je zavrnil oče.

»Ni res!«

»Torej si ležal,« je odgovoril oče pikro.

»Dobro veste, kaj sem delal,« je odvrnil sin.

Oče ga je pogledal. Na obleki je imel sin madeže modre galice.

»Škropil sem trte pod vrhom.«

Oče je sedel na nizek stolec pred hišo. Jezilo ga je, da ne more sinu do živega. Molčala sta nekaj časa, potem pa je zopet spregovoril:

»Kdaj si prišel domov?«

»Opoldne.«

»Si videl ono deklino?«

»Katero?«

»Bregarjevo,« je odgovoril oče trdo in odločno.

Sin ga je pogledal. Kljubovalen ogenj se je zasvetil v teh očeh.

»Srečala me je. Šel sem ž njo do vrha.«

»Do vrha? Kaj imaš hoditi ž njo?«

»Kdo mi bo branil? Delo sem končal!«

»Čakal si njo, namesto da bi prišel pomagat meni! Te bo že ulovila! Pa takrat ne bo več prostora v moji hiši zate!«

»Le ne skrbite, svet je širok!«

Zopet je bilo očetu, kot da mu je sin izbil orožje, s katerim ga je hotel zadeti. Vzel je ribiško pipo in s silo tlačil tobak vanjo; sin je legel na klop in prekrižal roke pod glavo; Kržan je čutil, da mu hoče z malomarnostjo dokazati, da se ne meni za njegove grožnje.

»Tako, seveda, oče delaj, sin pa naj leži! Bomo videli, koliko časa bo to trajalo!«

Sin se je dvignil na desnem komolcu.

»Kaj mi hočete?«

»Pusti Bregarjevo, kjer je!«

Sin je sedel in pomislil.

»Nikdar je ne bo v mojo hišo, dokler sem živ!« je dostavil oče.

»Zakaj jo sovražite? Kaj ji morete očitati?«

»Lovi te, dovolj slabo. Ti si pa slep!«

»Nič me ne lovi, saj jo poznam in to vem, da je dobra.«

»Ker je Bregarjeva!« je zavrnil oče zbadljivo.

»Kaj mi mar Bregar!«

»Je pa meni mar. Ničesar nečem imeti skupnega z njim, ni mosta med njegovo in mojo hišo. Dokler bom živ...« je zagrozil zopet oče.

»O sebi bom sam odločeval.«

»Kaj praviš? S kom govoriš? Kdo sem jaz?« je vzkipeł oče.

»Tja dol pojdem, bom vsaj živel brez prepilcev!« je odgovoril sin in zamahnil z roko čez zaliv, kjer je v ozadju ležalo mesto.

»O, le pojdi, kar zdaj pojdi!« je vrelo iz očeta.

»Ti misliš, da te bom na starost rabil kot oporo, da te bom klical, ker si edinec! Le pojdi! Motiš se! Imam, ne pojdem prosjačit!«

»Le imejte, ne bom Vas prosil!«

»Molči!« je planil oče proti njemu, razjarjen in s stisnjenimi pestmi, »molči, sicer te udarim, smrkavec!«

V trenutku je stal sin visoko vzravnan tik pred očetom. Bil je višji od njega, temnopolt in upornih, odločnih oči.

»Poskusite,« je siknil skozi bleščeče zobe pol grožnjo, pol odsvet.

Za trenutek sta si stala tako nasproti, z jezo v očeh in s stisnjenimi zobmi in ustnicami. Že je hotelo sovrašтво bruhniti iz očeta, a ga je sinov uporni pogled zadržal in upognil.

Takoj nato pa je oče še silneje vzkipeł, se trepetaje obrnil, sklonil, pobral poleno s tal in se

zasukal, da udari. Sin se je pripognil in se v trenutku vrgel od spodaj navzgor proti njegovim prsim, da je oče izgubil ravnotežje, izpustil poleno in zamahnil z desnico nazaj. Sin ga je komaj pridržal; obenem mu je ujel desnico in mu stisnil obe roki na hrbtu, da se je zaman skušal osvoboditi.

V tem se je že vrgla mati med oba ter rotila sina, naj odneha, toda ta je trdovratno držal in se ni dal odviti.

Oče je kipel srda, vpil, naj ga pusti, in suval z nogama. Sin se je le nekoliko umaknil na stran, a spustiti ni hotel, dokler se ni oče v tem trdem objemu vidno ohladil. Še je besnelo v njem, a to je bilo že bolj spoznanje lastne onemoglosti in sinove neslutene moči.

Sin ga je spustil in se umaknil, a tako, da je vedno pazil, če bi se oče hotel vreči za njim. Toda očetu že ni bilo več do tega; dvignil je posevno pest za sinom, tresoč se še po vsem telesu. Jeza mu je popolnoma izpila sile; sesedel se je oslavljen na klop in težko dihal. Sin je bil še vedno pripravljen, a ko je videl očetovo utrujenost, mu je postalo neprijetno. Odšel je na klanec in nato v hrastov gozdič pod vrhom, na katerem je bila vas, pol ribiška, pol kmetska. Ker bi se mogel nočni lov zavleči, je poiskal pod drevjem prostor in legel. A komaj se je zleknil po tleh, mu je že postalo to skrito, zasenčeno mesto neprijetno, zato se je dvignil in stopil izmed hrastja.

Odprl se mu je širok, močoven pogled na vode, ki so se pod obrežnimi stenami odmikale kraju in stekale nekam proti jugu; bila je oseka, ki jo je izvežbano oko takoj opazilo.

Legel je v skromno senco starikave, redkovejne oljke in gledal veličast pod seboj.

Ni bila samo beseda, kar je Ivan rekel očetu. Nekaj ga je klicalo v svet; ne le na mesto, mislil je še dalje. Dobil bi službo pri družbi in čakal, da se dvignejo sidra in razdele valovi. Utonilo bi mesto, svetilnik, ugasnilo bi solčno pobočje, kjer je bila njegova mladost, in zazeleneli bi grebeni vodovja, ki leži dneve od zemlje. Kolikor nese oko in vse dalje še sinje ravni in nad njimi oster vzduh, nasičen s soljo, ki ga mornarji s slastjo vdihavajo...

Ko bi utonila leta, bi se vrnil. Oči, v katere je že dihala groza, bi videle sedaj drugače, duša, ki je strmela v sinjino nedoglednih ravní, bi bila višja in krepkejša, roka, ki je krotila nevihte, bi nikdar ne klonila. Kako neznatno plačilo nasproti vsemu temu bi bilo ono srebro, ki bi ga prinesel s seboj!

Ivan je legel na hrbet, prekrižal roki pod glavo in se zazrl v modrino obnebja. A kakor je vabilo vse široko vodovje in silno obnebje, tako so bile močne vezi, ki so ga vezale na te rebri, po katerih so se solnčile ozke njive kot stopnice, obložene tupatam z zelenjem oljk, zasenčene s trtami, ki so že sredi poletja dozorele svoje težke grozde, in zasajene z breskvami, ki so tesno stiskale k sebi svoje dišeče, rumenordeče sadove. Izpod zidov, nosečih vso to zemljo njiv, so tiho pritekali drobni izvirkí ter oblivali in škropili križem in navzdol vse strmo pobočje, kadar je v poletnih popoldnevih najbolj hlepelo žeje pod žgočim solncem. Vedno je to pobočje zelenelo, bujno v poletju, v zimi manj, ker se je zemlja odgrnila jesenskim dežjem; a sneg ga ni nikdar zasul in nikdar se ni vrgel mrzel veter čezenj, vedno je planil z višin dalje na morje.

In še nekaj ga je vezalo na to zemljo; nežno, dobro bitje, ki je rastlo v družbi slabega očeta, iz peščenih tal...

Solnce je bleščalo v oči in trepalnice so same lezle skupaj. Ivan se je obrnil v stran in zaspal s trdnim, pokojnim spanjem zdravih ljudi.

Ko se je prebudil, je bila že vsepovsod na višinah senca. Veliko solnce se je sklonilo čisto do vode; ni se več belilo z belim ognjem, temuč je mirneje žarelo v svetlem karminu. Sijajno se je svetlikalo v rdečih, modrih, višnjevih, zlatih vodah, ki so počasi ugašale, in tudi plameneča zavesa obzorja je ugašala ter rumenela vedno niže k vodom.

Ivan je vstal, se ozrl, potem pa pomislil, da se bliža čas lova. Ali bi šel domov ali naravnost na breg? Še ga je peklo očetovo očitánje, da vse sam preživlja. Spustil se je po strmini navzdol, utrgal med potjo smokev ter jih použil do morja.

Gruča ribičev je imela posla s staro jadrnico, ki je bila pol v vodi, pol na suhem; podložili so jo z deskami in podpirali s hlodi. Više na bregu je bil vitelj; do njega je držala od jadrnice močna veriga, ki so jo navijali štirje možje na vitljev val s pomočjo dolgih drogov. Hodili so drug za drugim venomer v krogu in jadrnica se je polagoma pomikala iz morja.

Ivan se je ponudil starcu v pomoč. Ta je utrujen sedel na breg in se oddahnil. Ko se je začulo z vrha zvonjenje, so delo ustavili.

Mrak je legel in v mraku je prihajal navzdol Kržan; v roki je nesel svetilko, zaprto od treh strani s pločevino.

»Zakaj nisi prišel večerjat?« je vprašal sina kratko in trdo.

Sin je molčal, vzel iz odprte brežne koče dvoje vesel, krmilo in trizob s tankimi, svetlimi rogljiči, ki so imeli na koncu kaveljce kot puščica, ter prenesel vse v čoln. Nato je oblekel trde platnene, nepremočljive hlače in prav tak jopič ter se ozrl čez nebo. Lahke, komaj vidne megle so se kazale iz mraka.

»Oblačno je,« je izpregovoril.

Oče je molče zaklenil kočo in prižgal luč. Nato je šel v čoln, sedel h krmilu in položil luč zraven sebe. Ivan je stopil na sredo ter pahnil z veslom čoln od brega, potisnil še dvakrat stojé, potem pa sedel in veslal.

Tema je hitro naraščala in svetloba, ki je padala iz svetilke le v eno stran, je postajala vedno močnejša ter je sezala vedno dalje. Vesla so rezala v vodo, in kjer so se uprla, tam je voda zažarela v bledem vijoličnem ognju. Tudi okrog čolna je z vsakim sunkom zagorevalo, in sicer toliko svetleje, kolikor bolj se je nočilo. Prelivalo se je z vodo in zdelo se je, da plava čoln v modrikastem, slabem ognju.

»Dosti,« je izpregovoril oče, se dvignil sključen ter se pomaknil počasi in opiraje se ob rob k sredi čolna.

Sin ga je razumel, položil eno veslo v čoln, drugo pa pridržal, dokler ga ni prepustil očetu, ki je sedel na njegov prostor. Sam pa je šel na konec čolna, snel krmilo s tečajev in ga položil na dno. Dosegel je trizob, pogledal trenutno in mimogrede v očetov obraz, ki je bil mračen in trd, in je pol legel, pol pokleknil na dno čolna ter posvetil v vodo proti dnu.

Oče je vozil medtem čisto počasi in le tiho, komaj slišno spuščal vesli v vodo, kjer ju je prav polagoma odrival. Molčal je in ne enega nasveta, ki jih je imel ob takih prilikah, ni bilo iz njegovih ust. Z današnjim popoldnevom je leglo nekaj novega med njega in sina, neko novo razmerje je nastalo med njima. Skrajna nevolja ga je polnila radi ponižanja, ki si ga je sam pripravil s tem, da je hotel pokazati sinu svojo očetovsko oblast. Zdelo se mu je, da se je sin že dolgo skušal izviti izpod njegove roke, in danes se mu je to končno in z enim mahom tudi posrečilo. Bil je sedaj ž njim enakovreden.

Medtem je sin zapazil, kako je svetloba v globini zaslepila plavajočo ribo. Bil je velik, star luben. Obrnil se je k luči in ji naglo plaval na-proti, poševno navzgor. Ivan je zrl ves čas za njim, dvignil z desnico trizob in ga nameril. Luben se je še vedno dvigal in bi mogel biti kmalu na površju. Ivan je pomaknil ostrino do vode s pre-

vidno, počasno kretnjo, potem pa zagnal, da se je čoln nagnil za njim.

Voda je pljusknila in trizob je izginil v njej; takoj nato se je zopet dvignil iz dna in zaplaval vrh vode. Dvignil se je tudi železni del in na njem je bil na srednjem rogljičku luben, ki je še tolkel z repom po vodi, da je pršala na vse strani. Čoln je zavil do plavajočega trizoba in postal. Ivan je dosegel ročaj, snel ribo, jo zadovoljno potežkal in vrgel nato v koš pod zadnjim sedežem.

Oče ni ves čas izpregovoril ničesar, le vesli je vzel počasi v roke, ko se je sin zopet zleknil po čolnu.

Zopet je šel čoln počasi dalje, postal tupatam in luč se je metala po površju vode na desno, levo, naravnost in proti dnu. Za njo pa je zrlo oko, ki mu ni ušla nobena senca, noben gibljaj pod vodo. Bilo je to oko mlado, zdravo in vajeno. Včasih se je dvignila roka s trizobom, zamahnila in trizob se je zapičil v vodo in mnogokrat tudi skozi trde luskine. Mnogokrat se je ostvina zagnala tudi zaman in se vrnila na površje brez plena. Tam čoln ni mogel ostati, ker so se ribe plašno umikale; šel je dalje. Lov je bil dober, škoda bi se bilo prehitro vrniti.

Luč, ki je postajala močnejša in svetlejša, se je križem metala po vodi in za njo se je poganjal trizob. Delo se je nadaljevalo enakomerno in brez presledkov. Le včasih je Ivan začutil, da mu je neugodno pri lovu, ker oče ne izpregovori besedice, a v vnemi dela je to hitro zopet pozabljal. Dolgo sta že morala ribariti, ko je naenkrat posvetila bleščeča svetloba čez čoln in vodo, da je izginil v njej plamen svetilke in da je bilo v tem zelenkasto-belem sijaju svetleje kot podnevi.

Iznenadena sta se ozrla oba hkrati na nebo. Ne ene zvezde ni bilo na njem, nad vodo je ždela črna tema. Le daleč na višini nekje so sikale bleščeče igle navzgor proti oblakom v velikih šopih, ki so pa hitro ugašali in se zopet drugje užigali. V istem trenutku je zopet presekal temo blisk, ki se je razraščal v tisoče drobnih, žarečih vejic na vse strani in ž njim se je utrgal čez vodo grom.

»Vrneva se,« je rekel oče in zasukal čoln v smeri, kjer so se na vrheh svetlikali plameni. Bil je že skrajni čas. Sin je odložil ostvino in nasadil čolnu krmilo. Stopil je k očetu, ki mu je molče prepustil vesli, da je sedel h krmilu. Morje je postajalo nemirno; vlekel je veter, ki je začel čoln nagibati ter mu pljuskal pene v bok. Skozi temo je prihajal iz daljave vedno močnejši šum.

»Hitreje!« je priganjal oče, ki je držal z desnico krmilo, z levico luč na kolenu ter se nemirno

oziral okrog. Sin je veslal z naglico in močjo, da je čoln odskakoval. Noge je uprl na stran ter se nagibal pri veslanju daleč nazaj. Obraz mu je bil ves vroč in izpod las so pritekale številne kaplje. »Hitreje!« si je ponavljal tiho in v rokah in plečih so se mu bočile trde mišice; kod drčita, se ni menil, ker je vedel, da vodi oče z izkušeno roko.

Jug je završal skozi šum vode in dvignil valove. Ivan je globoko zastavil vesli, a že je začutil, da ju ne more nikamor upreti; val je vrgel čoln v višino, vesli sta ostali na obeh straneh v zraku, potem je sledil sunek v globočino. Oče in sin sta se spogledala. Bil je pogled dveh, ki se borita skupno, vsak zase in drug za drugega, ter čutita, da se bliža odločitev. Sin je bil razpaljen in je podhrteval trudnosti, v bledem očetovem obrazu se je črtal strah. Oče je stisnil svetilko med kolena, se stegnili z levico, ne da bi desna spustila krmilo, na dno čolna in dosegel vrv. Privezal jo je h krmilu, ovil si jo okrog života in vrgel drugi konec sinu.

»Ovij se,« je rekel, »in pazi na ravnotežje!«

Sin že ni mogel več doseči vrvi. Val je narastel visoko in Ivan je stisnil vesli ter ju poglobil v vodo kot bi se hotel opreti. Čez čoln se je valila voda, luč je ugasnila. Bil je mučen trenutek, ko se sin in oče nista mogla več videti. Šele zdaj sta prav začutila bližino, kakor bi ju prej svetloba ločevala. Spoznala pa sta tudi, da jima teme moči bolj in bolj izvijajo iz rok čoln in oblast nad njim.

Čoln je planil navzdol, udaril, da se je lomilo in obtičal; za njim se je vrgel val. Oče je začutil, kako je spustila vrv, razširil je roki in padel naprej. Bolečina je nekje zaskelala, a vzravnaval se je hitro na kolena.

»Ivan!« je zaklical.

Šum vode je odgovarjal.

»Ivan!« je ponovil skoro s krikom in čakal.

Kot omamljen in z bijočim srcem se je pomaknil oče na kolenih dalje in iskal z rokama; ničesar ni videl v temi. Z drhtečimi prsti je segel še naprej ter začutil trdo platno: sin je ležal na koncu čolna.

»Ivan!« je poklical še enkrat z vročnim glasom. Le dež in val sta mu šumé odgovarjala.

Dotipal je veslo, ga dvignil ter ga potisnil pokonci v vodo. Bilo je plitvo, skalnato obrežje.

Oče je vedel, kaj mu je storiti, zato se je hitro odločil. Stopil je v vodo in dvignil sina. Zgrozil

se je, ko sta mu padli dve roki ob život in je omahnila sinova glava daleč vznak. Nič ni čutil teže močnega mladega telesa in tudi ne valov, ki so se mu ovijali okrog nog in života, ko je iskal tu čez ostra, tam čez opolzla tla pot iz vode. Šum, ki je prihajal z obrežja, kamor so se valovi metali, da so potem padali nazaj, ga je vodil, da je naposled položil sina na kameniti prod. Zvil mu je pod glavo svoj premočeni jopič, pokleknil in se sklonil čisto do sinovega obraza.

Poiskal je vžigalico, a bile so premočene in se niso hotele vneti. Z drhtečimi prsti je odpel sinu srajco, razgalil prsi in položil nanje roko. Bile so mokre, komaj čutna gorkota je še bila v njih in komaj slišno, poredkoma in oslabele se je spodaj oglašalo srce.

Oče je stopil naprej, a v viharju ni našel sledi, da bi vedel, kam ju je zaneslo; ne steze, ne luči ni bilo z visoke brežne stene. Vrnil se je k sinu, ki je ležal nepremično, pokleknil je in poklical, a klic je zamrl v temi. Oprt na levico je začel otipavati obraz in glavo. Lasje so bili premočeni in razmršeni in na temenu pod njimi sluz, ki se je mehko prijel očetovih prstov.

Kot bi mu kdo izpodbil levico, se mu je zdelo; oprl se je še na desnico in obe roki sta se tresli, ko je visel nad sinom. »Ivan!« je hotel krikniti z vso silo, a glas mu ni mogel iz grla. Dvoje zaprtih mladih oči, dvoje bledih usten je bilo pod njim, dvoje rok, polnih sile prej in življenja, je ležalo negibnih sredi kamenja. Vzbočene prsi, komaj še dihi v njih, široka pleča, ki jih je s tihim zadovoljstvom gledal, kako se širijo zadnja leta, so se kot dvoje zlomljenih peroti dotikala tal, noge, ki so hitele po rebri kot dve prožni vzmeti, vse, kar je bilo dvajset let očetov ponos in up in vsebina življenja, vse se je zrušilo tu na kamenje in pesek. Kakor bi padalo solnce s poldanskega zenita, sijajno in plamteče, je bilo očetu. Vse nebo in vse obzorje se je hotelo zgruditi... O morje!

In visoko nad morjem je bledel v tem žar dom, se nižal in rušil in sam močni breg, ki ga je nosil, se je stresal in njive na njem so se trgale in oljke so pokladale svoje veje čez zemljo.

Dež je lil, lil na vse strani, morje se je metalo proti njemu, oblaki so šli vedno niže.

Oče je sedel na tla ob navpični skali, vzel sina v naročje in se nagnil čezenj, da bi ga dež ne polival. Čakal je, a jutranji svit je bil še nizko za gorami.

